Programma Watersysteem

Strategisch doel

Het versterken van een robuust, gezond en klimaatbestendig watersysteem door middel van integrale en strategische samenwerking tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke partners.

Portefeuillehouder(s):	Gerben de Boer, Cees Pieter van Burgsteden, Monique Plantinga, Remco van Maurik
Betrokken verbonden partijen:	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO), Grienskip BV en Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA)

Ambitie

We streven naar een klimaatbestendig, gezond en robuust watersysteem dat stevig verankerd is in ruimtelijke plannen. Een systeem dat bestand is tegen zowel piekneerslag als langdurige droogte en dat tegelijkertijd betrouwbaar de functies voor landbouw, natuur en leefomgeving kan blijven vervullen. Dit vraagt om innovatieve en adaptieve maatregelen die lokaal passen en tegelijk passen in de bredere samenhang van het watersysteem. Voor een uitgebreide beschrijving verwijzen we hiervoor naar de begroting 2026.

Prestatie indicatoren

Door middel van meetbare grootheden geven we aan hoe goed, of hoe ver we zijn met het behalen van de doelstellingen. Ze geven de voortgang, kwaliteit en effectiviteit van beleid, projecten of programma's aan. We bouwen de komende jaren verder aan deze referentiewaarden. De volgende kritieke prestatie indicatoren (KPI's) zijn voor 2026 opgenomen:

Nr.	KPI	Doelstelling	Meetwaarde	Realisatie 1e kwartaal 2026
1.	Percentage uitgevoerde KRW-maatregelen volgens KRW programmering.	Schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater in 2027, conform de Europese Kaderrichtlijn Water.	70% van de KRW-maatregelen is uitgevoerd in 2026.	66%
2.	Hoeveelheid kuub nieuwe of verbeterde waterberging gerealiseerd volgens programmering.	Meer water kunnen bergen in boezem en deelsystemen om overlast en schade te beperken.	1,5 miljoen kuub nieuwe of verbeterde waterberging gerealiseerd in 2026.	Conform planning
3.	Aantal hectare nieuwe of verbeterde waterconservering met peilverhoging van minimaal 10 centimeter gerealiseerd.	Meer water kunnen conserveren in bodem om droogteschade en piekafvoer naar de boezem te verminderen.	50 hectare nieuwe of verbeterde waterconservering met peilverhoging van minimaal 10 centimeter gerealiseerd in 2026.	Conform planning
4.	Percentage projecten opgeleverd waarin watersystemen zijn aangepast voor doorstroming volgens programmering.	Betere doorstroming en wateraanvoer- en afvoercapaciteit door aanpassingen aan watergangen en kunstwerken.	90% van de watersysteemprojecten volgens programmering opgeleverd in 2026.	Conform planning
5.	Percentage gerealiseerde onderhoudsopgave watergangen (t.o.v. beheer- en onderhoudsplan en jaarplanning).	Wateroverlast verminderen door goed onderhoud en doorstroming van watergangen.	95% van jaarlijkse onderhoudsopgave watergangen gerealiseerd in 2026.	Conform planning
6.	Percentage assets dat voldoet aan de gestelde onderhoudsnorm.	Stuwen, inlaten en kunstwerken (assets) in goede staat houden voor een robuust watersysteem.	95% van alle actieve kunstwerken in goede staat in 2026. 95% van jaarlijkse inspecties stuwen en inlaten uitgevoerd in 2026.	Conform planning
7.	Percentage schoongemaakte locaties	Invasieve exoten terugdringen of beheersen om wateraanvoer, afvoer en biodiversiteit te beschermen.	50% van de vastgelegde locaties invasieve exoten schoongemaakt in 2026.	2%
8.	Percentage projecten waarin participatie conform beleid heeft plaatsgevonden	Bewoners en gebruikers actief betrekken bij het watersysteembeheer en -ontwikkeling.	95% van projecten waarin participatie conform beleid heeft plaatsgevonden in 2026.	Nog niet bekend.

Toelichting op prestatie-indicatoren

1. 70% van de KRW-maatregelen is uitgevoerd in 2026: de huidige stand van zaken is 66%. We verwachten dat dit meer dan 70% zal zijn, eind 2026.
2. Het laatste en vierde deeltraject: intichten waterin- en uitlaat aan de zuidkant op de locatie van de voormalige boerderij start na het broedseizoen en de planning is voor het stormseizoen op te leveren. Conform planning.
3. In Leechlan - Grou/Warten (Veenweideprogramma) is de inrichting voor 100 ha. HAKLAM-projecten uitgevoerd.
4. Conform planning.
5. Conform planning.
6. Conform planning.
7. In de maanden januari, februari en een deel van maart zijn de planten niet goed zichtbaar in het water om ze te verwijderen. De verwachting is dat de vorst van afgelopen winter een positieve impact heeft op de planten groei.
8. Deze gegevens zijn ultimo 2026 nog niet gemeten.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Gebiedsgerichte aanpak van het watersysteem
Gebiedsgericht werken begint met een op het gebied gerichte organisatie, een gebiedsgerichte programmering en een integrale opdrachtverlening. Daarbij willen we dat onze aanpak voor het watersysteem aansluit bij de specifieke kenmerken en behoeften van elk gebied. Daarom zetten we vol in op gebiedsgericht maatwerk, waarbij we samenwerken met lokale partners zoals agrariërs, bewoners en natuurorganisaties. Onze beheerders zijn zichtbaar en actief in het gebied. Met korte lijnen naar belanghebbenden zorgen we voor snelle afstemming. Ze vervullen hiermee voor ons een ambassadeursrol . De kennis en ervaring van "buiten" benutten we om onze nieuwe plannen en projecten te versterken met praktische en frisse inzichten. Door intensieve samenwerking met de provincie, gemeenten, landbouw en natuurorganisaties stemmen we het peilbeheer en de inrichting van het watersysteem af op lokale behoeften en toekomstige ontwikkelingen.

Het maatwerk dat we toepassen hebben we ingedeeld naar deelgebieden veen, klei en zand, bebouwd gebied en Waddeneilanden. Voor ieder deelgebied brengen we de specifieke wateropgaven in kaart, zodat we samen kunnen werken aan gedragen en effectieve oplossingen. We organiseren participatiebijeenkomsten en pilots om nieuwe ideeën en initiatieven te testen en te ondersteunen.

<u>Deelgebied veen</u>
Onder de paraplu van het Veenweideprogramma werken we samen met de provincie, gemeenten en landbouworganisaties aan pilots en gebiedsprocessen in de onder het programma vallende gebieden. Met het verhogen van het waterpeil zoeken we een juiste balans tussen waterbeheer, landbouw en natuur. Samen kijken we ook naar innovatieve maatregelen zoals natte teelten en vernatten van deze veengebieden om het veen beter vast te houden. Aanpassingen in het watersysteem in deze benoemde gebieden kunnen alleen gerealiseerd worden als er vrijwillig meegewerkt wordt. Dit lukt alleen als er voldoende middelen zijn om nadelige effecten te mitigeren.

Het tweede ijkmoment van het Veenweideprogramma is in 2027 voorzien. Hierin zal de keuze gemaakt moeten worden of de veengebieden met een veenpakket dunner dan 80 centimeter (inclusief moerige gronden) en de veengebieden met een dik kleidek (dikker dan 40 centimeter) ook een bijdrage moeten leveren aan de doelstellingen van het Veenweideprogramma.

Op basis van de evaluatie van het huidige Waterbeheerprogramma lopen we in het veen met een aantal activiteiten achter. In de gebiedsprocessen zetten we van nu in op het realiseren van verhogen van peilen en extra waterberging. Hiervoor moeten we ons richten op draagvlak in deze gebieden. Voor het inrichten van overgangszones rond kwetsbare functies gaan we de provincie vragen om inventarisaties hiervoor grootschaliger op te pakken. Voor het aanpassen van de waterhuishouding zetten we in op het gebiedsproces om gezamenlijke ambities en doelen te verkennen. In Aldeboarn De Deelen zuid gaan we starten met de eerste maatregelen om peilopzet mogelijk te maken. We gebruiken de ervaringen van Aldeboarn - De Deelen om in de andere gebiedsprocessen sneller stappen te kunnen zetten.

Deelgebied klei

In het Regionaal Waterprogramma van de provincie is afgesproken om samen een integrale visie voor noordelijk zeekleigebied op te stellen. In grote lijnen is de visie voor het watersysteem in het zeekleigebied in de BoVi opgenomen. De visie wordt nog verder uitgewerkt in ruimtelijke beleid (POVI) en beleid en maatregelen die in het nieuwe WBP zullen worden opgenomen. Aansluitend volgt programmering van deze maatregelen. We brengen daarbij in beeld hoe het staat met de verzilting in de ondergrond, onder andere via het onderzoekstraject FRESHEM, en verzilting van het watersysteem en de ondergrond zoveel mogelijk tegengaan om de hoogwaardige akkerbouw in stand te houden. Dit in samenwerking met Salta, waar kennis over verzilting gedeeld wordt.

Deelgebied zand

In de zandgronden willen we water vasthouden om verdroging tegen te gaan en om piekafvoeren naar het lage midden te verkleinen. Dat doen we door te investeren in waterconserverings-maatregelen op terreinen van derden, door grondwateronttrekkingen meer in balans te brengen met de aanvulling van grondwater, en door beekherstel. Bij de voorbereiding van die maatregelen werken we samen met de provincie, gemeenten, landbouw en natuurorganisaties om alle belangen in een integraal ontwerp te behartigen. Door (regen)water in (landbouw)bodems langer vast te houden verminderen we de emissies van nutriënten (met name stikstof en fosfor) en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater en wordt de waterkwaliteit verbeterd en het halen van de doelen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) vergroot. Een voorbeeld van een project in deze is het project Koningsdiep.

Voor meer grip op grondwateronttrekkingen ontwikkelen we beleid (Duurzaam Beheer Zoetwater) waarin de grondwatervoorraad beter wordt beschermd, natuur minder nadelige gevolgen ondervindt en water eerlijk verdeeld wordt tussen gebruikers. Samen met het dagelijks bestuur is de richting voor het nieuwe beleid bepaald, dit wordt dit jaar op een informatiebijeenkomst met het algemeen bestuur gedeeld. Na participatie volgt vaststelling in het algemeen bestuur (2027).

We ontwikkelen een programmering voor de zandgronden waarin is aangegeven welke maatregelen we waar in het gebied graag zien en welke investeringen daarvoor beschikbaar zijn.

Bij de waterconserveringsmaatregelen op terreinen van derden wordt zoveel als mogelijk de koppelkansen voor het verbeteren van de waterkwaliteit meegenomen. We handhaven de "Subsidieregeling ter bevordering van zoetwatervoorraad zandgronden 2023" en tegelijkertijd ontwikkelen we een kansenkaart voor waterconservering.

Deelgebied bebouwd gebied

Er is een projectleider ingehuurd om de afspraken vanuit de overeenkomsten met de gemeenten te vertalen in beleidsregels die op hun beurt weer plek krijgen in de legger. Er is nog enige discussie over de verantwoordelijkheid voor onderhoudsplicht voor schouw- en secundaire wateren. Het streven is om eind 2026 de beleidsregels in het algemeen bestuur vast te kunnen stellen.

Deelgebied Waddeneilanden

Voor de Waddeneilanden is het belangrijk om te zorgen voor een goed evenwicht tussen gebruik en aanvulling van het grondwater, zodat de zoetwaterbel onder de duinen behouden blijft. We zorgen dat het zoetwater in de duinen zo natuurlijk mogelijk in de duinen blijft en er zo min mogelijk zoetwater wordt afgevoerd van de eilanden naar de Waddenzee. In de polders gaan we verzilting tegen door hogere peilen.

In het Regionaal Waterprogramma van de provincie is afgesproken dat voor de vrij afstromende gebieden, waar ook een groot deel van de watersystemen van de Waddeneilanden onder vallen, een GGOR (Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime) wordt opgesteld. We willen in het proces van het opstellen van de Integrale Waterplannen de GGOR onderdeel maken. Voor Schiermonnikoog is het IWP al afgerond, het opstellen van een GGOR voor Schiermonnikoog zou een mooie pilot kunnen zijn voor andere GGOR processen.

We werken samen met provincie en gemeenten aan een gezamenlijke aanvraag binnen het deltaprogramma zoetwater voor subsidie uit het Deltafonds. Deze kan worden ingezet voor maatregelen om water vast te houden en zuinig watergebruik te stimuleren, maar ook voor adaptatiemaatregelen bij wateroverlast. De provincie heeft de regie over deze aanvraag.

In de verschillende gebiedsprocessen en projecten op de Waddeneilanden brengen we onze expertise in. Voorbeelden daarvan zijn de gebiedsprocessen Ameland en Terschelling, pilot hergebruik effluent rwzi Schiermonnikoog, PPS Terschelling, Klimaatdialoog Terschelling en de Integrale waterplannen (IWP) die de provincie voor elk Waddeneiland opstelt. Momenteel wordt voor Vlieland, Terschelling en Ameland gewerkt aan de definitiestudie (reikwijdtebepaling) zodat na de zomer de IWP's verder uitgewerkt kunnen worden. De provincie is hiervan de opdrachtgever. We werken samen met de betreffende gemeenten, Vitens, terrein beherende organisaties en de adviescommissies van de Waddeneilanden worden betrokken.

Het project Publiek-Private-Samenwerking (PPS) Terschelling is in april afgerond, de kennis daaruit wordt ingezet bij het opstellen van IWP Terschelling. De klimaatdialoog is in twee dorpen op Terschelling gevoerd en werken we nu in samenwerking met bewoners en gemeente en verder uit. Ook werken we samen met agrarische collectieven op de eilanden zodat zij weidevogelpompjes op agrarische gronden kunnen plaatsen.

Voor de IWP's is afgesproken om de maatregelen voor Wetterskip Fryslân die hieruit voortkomen te laten landen in het Waterbeheerprogramma (in de paragraaf over de Waddeneilanden); hiermee worden de maatregelen goed geborgd.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Klimaatbestendig maken van het watersysteem
Een klimaatbestendig watersysteem is bestand tegen piekneerslag én langdurige droogte.

We maken een boezemplan. De urgentie van de klimaatproblemen voor ons boezemsysteem, de nieuwe inzichten van het KNMI en over de zeespiegel en het steeds meer uitgevoerd raken van het huidige plan leidden tot de noodzaak van een nieuw plan als opvolger van het huidige Veiligheidsplan II.

Dit boezemplan heeft een aantal doelen:

- meer inzicht te krijgen in de effecten van klimaatverandering en zeespiegelstijging op de boezemwaterstanden en zoetwaterbeschikbaarheid en de verschillende functies van de Friese boezem om daarmee de belangrijkste dilemma's en keuzes goed in kaart te brengen.
- een overzicht bieden van de stand van de maatregelen uit het Veiligheidsplan II en de slimme praktijkoplossingen die we nu al doorvoeren.
  op basis van de verbeterde inzichten de maatregelen die we nu al nemen beoordelen op (verwachte) effectiviteit en efficiëntie.
- 'no regret' maatregelen benoemen om de huidige maatregelen aan te vullen en/of aan te passen voor de komende planperiode (2027-2037) en die ons financieel dichter bij de 'blauwe lijn' brengen. Daarbij besteden we ook aandacht aan wat nodig is om die maatregelen uit te kunnen voeren en welke hobbels (bijvoorbeeld financieel, medewerking van anderen et cetera) daarbij overwonnen moeten worden.
- het grondwerk te leggen voor maatregelpakketten voor de boezem voor de lange termijn.

In de tweede helft van dit jaar maken brengen we in kaart welke no regret oplossingen ons maatregelenpakket voor de komende planperiode versterken. Dit verwerken we in het boezemplan dat we in 2027 ter besluitvorming aan het algemeen bestuur aanbieden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Robuust maken van het watersysteem
Een robuust watersysteem betekent dat we flexibel kunnen inspelen op veranderingen en betrouwbaar waterbeheer blijven leveren aan inwoners, landbouw en natuur.

Hiervoor gaan we de beschikbare kennis en data beter benutten. Er is al een schat aan informatie: van waterstandsmetingen, sensordata en onderhoudsgegevens tot externe bronnen over weer, bodem en gebruik. Door het beter koppelen en benutten van deze data kunnen we integrale beslissingen nemen, die zorgen voor een effectieve inzet van onze middelen en meerwaarde bieden op systeemniveau. Het effectief ontsluiten van deze data voor alle stakeholders ondersteunt analyses om deze te vertalen naar concrete beslissingen over onderhoud, vervanging en ontwikkeling van onze infrastructuur. Niet als doel op zich, maar als middel om het watersysteem robuust te maken. Dit is een continu proces.

We zijn gestart met de voorbereidingen van het monitoringsplan waarin we beschrijven hoe we data verzamelen over waterkwaliteit, -kwantiteit en ecologie en hoe we die benutten voor beleid en beheer. Met behulp van slimme sensoren en data-analyses willen we sneller inspelen op veranderingen in het watersysteem, bijvoorbeeld bij droogte of extreme neerslag.

Hoogwatercircuits (HWC) vormen een integraal onderdeel van ons watersysteem. Vooral in het veenweidegebied staan we voor een fundamentele uitdaging: de functiebediening van deze circuits raakt uitgeput, peilhandhaving is ingewikkeld en de beheerkosten nemen toe. Met de vaststelling van de Aanpak Hoogwatercircuits in 2022 voeren we reparaties uit aan de meest urgente circuits. Voor een robuust en toekomstbestendig watersysteem, dat betaalbaar moet blijven, is echter een bredere aanpak nodig. Daarvoor zoeken we actief de samenwerking met andere overheden. In 2026 scherpen we de vastgestelde Aanpak HWCs aan.

In lijn hiermee zetten we in 2026 de uitvoering van de Funderingsaanpak Veenweide Fryslân voort. Daarnaast werken we aan de verdere ontwikkeling van deze aanpak, gebaseerd op de tussenevaluatie en in samenhang met nieuwe landelijke ontwikkelingen, zoals de Nationale Aanpak Funderingen (NAF). Hoogwatercircuits zijn een deelpilot in de Gebiedsgerichte Leeraanpak (2026-2028) vanuit de NAF.

Maatregelen

I10036 Gemalen Greidhoeke 2021 OW.25111

I10113 Revisie 3 gemalen Houtvaart, Hornster en Westermarder Útgongen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Schoon en gezond houden van het watersysteem
We werken aan een watersysteem dat schoon en gezond is voor mens, dier en natuur, en waarmee we voldoen aan de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Om dit te realiseren zetten we verschillende instrumenten in.

We werken aan een natuurvriendelijke inrichting en beheer van watersystemen. Daarvoor ronden we de huidige maatregelen in de planperiode 2022-2027 af. Tegelijk bereiden we ons voor op het nieuwe KRW-plan voor 2028-2033. Daarin worden nieuwe maatregelen opgenomen, ook om te compenseren voor de effecten van klimaatverandering, de opkomst van exoten en de toenemende druk op de ruimte. We investeren in natuurvriendelijke oevers, vismigratievoorzieningen en ecologische zones. Beheer en onderhoud aan watersystemen voeren we zo natuurvriendelijk mogelijk uit: zorgvuldig omgaan met het verwijderen van vegetatie en waterkwaliteitsbaggeren daar waar dat nodig is. Samen met de provincie werken we aan een natuurvriendelijke inrichting van watersystemen in de natuurgebieden. De uitvoering van deze maatregelen verloopt momenteel volgens planning.

We pakken verontreiniging bij de bron aan. Dat doen we door een zorgvuldige vergunningverlening en goed toezicht en handhaving. Recente ervaringen laten zien dat voldoende aandacht hiervoor belangrijk is.

Een bronaanpak geven we ook vorm in samenwerking met partners, bijvoorbeeld in de landbouw en industrie. Een voorbeeld daarvan is de samenwerking met agrarische partijen en de provincie in het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer (DAW) om door het nemen van bovenwettelijke (stimulerende) maatregelen de emissies van nutriënten (stikstof en fosfor) en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater te minimaliseren. We zoeken de samenwerking met de rijksoverheid, provincies en gemeenten, daar waar de instrumenten van het waterschap niet toereikend zijn om verontreiniging van het watersysteem te voorkomen

Ook met gemeenten werken we samen om de kwaliteit in stedelijk gebied te verbeteren: de aanpak van riooloverstorten en indirecte lozingen. Ook leiden we samen met gemeenten waterkwaliteitsdoelen voor het water in bebouwd gebied af. De uitvoering hiervan verloopt momenteel volgens planning.

We zetten voorlichting in om partijen en burgers te betrekken bij schoon en gezond water. In 2026 hebben we hier weer acties voor uitgevoerd, waaronder voorlichting op de opleiding voor dierenartsenassistenten over het gebruik van diergeneesmiddelen. Ook kennen we subsidieregelingen om schoon, gezond en voldoende water te stimuleren. Een voorbeeld daarvan is de subsidieregeling waterconservering op de hogere zandgronden, welke bij kan dragen aan verbetering van de hydrologische situatie op de zandgronden en in de beekdalen en vermindering van emissies van nutriënten en bestrijdingsmiddelen naar het water.

Door het uitvoeren van het Útfieringsplan Bioferskaat willen we de ecologische kwaliteit versterken door ecologisch beheer van onze terreinen en andere maatregelen die de leefgebieden voor planten en dieren verbeteren en verbinden. Denk aan het herstellen van natuurlijke oevers, het verwijderen van kunstmatige barrières voor vissen en gefaseerd maaien van rioolwaterzuiveringsterreinen en andere terreinen. Daarnaast pakken we invasieve exoten aan zoals grote waternavel en experimenteren met het wegvangen van invasieve rivierkreeften, omdat die de uitvoering van ons waterbeheer en de biodiversiteit bedreigen. Door samen te werken met natuurorganisaties en kennispartners zorgen we voor een integrale aanpak waarin biodiversiteit wordt meegenomen bij al onze werkzaamheden. Zo dragen we bij aan een gezond en veerkrachtig ecosysteem.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

Betaalbaar houden van het watersysteem
We werken samen met partners en medeoverheden om de kosten voor het watersysteem beheersbaar te houden, waarbij we zorgen dat de standpunten van het Wetterskip zo goed mogelijk worden mee- en overgenomen in beleidsvorming, ruimtelijke ordening en uitvoering. Daarbij zetten we actief in op externe financiering.

Het algemeen bestuur staat de komende jaren voor koersbepalende besluiten, die richting geven aan het waterbeheer en de betaalbaarheid van het watersysteem. Het gaat om het ontwerp van het Waterbeheersplan 2028-2033, de inspraak bij de Provinciale en Gemeentelijke Omgevingsvisies en de vaststelling van de KRW-doelen 2028-2033. De uitvoering van deze trajecten verloopt momenteel volgens planning.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel worden de baten en de lasten voor programma Watersysteem getoond.

bedragen x € 1.000

Programma Watersysteem	Oorspronkelijke begroting 2026	Technische wijzigingen 2026	Actuele begroting 2026	Voorstel budgetwijziging	Nieuwe actuele begroting 2026
Baten					
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	722	-550	172	100	272
Adviezen vergunningen	-0	-0	-0		-0
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	12	550	562		562
Beheer hoeveelheid water	978	-0	978		978
Beheerinstrumenten watersystemen	21	-0	21		21
Calamiteitenbestrijding watersystemen	-0	-0	-0		-0
Eigen plannen	679	-0	679		679
Handhaving	31	-0	31		31
Kostenplaatsen	-0	-0	-0		-0
Monitoring watersystemen	12	-0	12		12
Plannen van derden	180	-0	180		180
Toezicht	30	-0	30		30
Vergunningen en meldingen	40	-0	40		40
Totaal Baten	**2.704**	**-0**	**2.704**	**100**	**2.804**
Lasten					
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	-28.678	1.320	-27.358	765	-26.594
Adviezen vergunningen	-126	1	-125		-125
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	-6.214	-531	-6.745	928	-5.817
Beheer hoeveelheid water	-30.535	111	-30.425	587	-29.838
Beheerinstrumenten watersystemen	-991	7	-983		-983
Calamiteitenbestrijding watersystemen	-0	-0	-0		-0
Eigen plannen	-10.140	21	-10.119		-10.119
Handhaving	-591	6	-586		-586
Kostenplaatsen	-0	-0	-0		-0
Monitoring watersystemen	-6.112	42	-6.070	341	-5.729
Plannen van derden	-761	4	-756		-756
Toezicht	-1.319	13	-1.307	22	-1.284
Vergunningen en meldingen	-2.498	19	-2.479		-2.479
Totaal Lasten	**-87.966**	**1.013**	**-86.953**	**2.643**	**-84.310**
Resultaat	**-85.262**	**1.013**	**-84.249**	**2.743**	**-81.506**

Toelichting op Wat mag het kosten?

Afwijkingen ten opzichte van actuele begroting 2026

Bij de baten wordt € 100.000 extra subsidie verwacht als vergoeding voor kwaliteitsbaggeren binnen de KRW maatregelen. De lasten nemen per saldo met ruim € 2,6 miljoen af. Dit wordt veroorzaakt door lagere afschrijvingslasten van per saldo € 1,1 miljoen. Doordat geplande investeringen vertragen zorgt dit voor lagere kapitaallasten.

De energielasten vallen binnen het Watersysteem € 373.000 gunstiger uit. Eerder bij de jaarstukken 2025 was hier ook sprake van. Het gaat hierbij om een structureel effect, welke ook bij de volgende begroting 2027 wordt ingeboekt. Binnen het beleidsproduct baggeren van waterlopen en saneren van waterbodem treedt vertraging op in het project kwaliteitsbaggeren Kleine Wielen. De uitvoering wordt nu in 2027 voorzien. De hiervoor gereserveerde € 700.000 wordt dit jaar niet besteed.

Lopende investeringen

In onderstaande tabel is de eindewerk-inschatting per project weergegeven. De eindewerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afromingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Verschil		
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)	
Gemalen en actieve kunstwerken	42.226	41.311	38.354	37.243	-3.872	-4.068	A
Watergangen en kunstwerken	5.257	4.757	5.642	5.019	385	262	B
KRW- inrichtingsmaatregelen	19.870	15.915	19.872	14.101	2	-1.814	C
Veen	500	288	500	287	0	-1	
Totaal	**67.853**	**62.271**	**64.368**	**56.650**	**-3.485**	**-5.621**	

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan 5% met een maximum van € 100.000 worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)
A. Gemaal de Sas	3.725	3.725	3.325	3.325	-400	-400
A. Gemaal Aldegea	4.100	4.100	3.900	3.900	-200	-200
A. Gemalen Jeth e.a.	3.790	3.790	3.390	3.390	-400	-400
A. Keersluizen boezem gebied Lege Walden	1.700	1.700	1.890	1.890	190	190
A. Nieuwbouw gemaal Koaipolder	1.550	1.550	1.200	1.200	-350	-350
A. Nieuwbouw gemaal Meskenwier	1.850	1.850	1.550	1.550	-300	-300
B. Water natuur en landbouw (Oldelamer)	2.000	1.500	2.400	1.777	400	277
C. Ruimte voor water in Jordaan	2.575	1.620	2.575	520	0	-1.100
C. Verbeteren watersysteem Alde Lune	2.000	2.000	2.000	1.300	0	-700
	23.290	**21.835**	**22.230**	**18.852**	**-1.060**	**-2.983**

Toelichting op onder- en/of overschrijding

Met ingang van 2026 worden niet langer de gemaakte uren mee geactiveerd in de investeringen, maar ten laste van de exploitatie gebracht. Dit zorgt voor een financieel gezondere en duurzame exploitatie. De toegekende kredieten uit eerdere jaren hielden hier nog rekening mee en worden nu aangepast. Overige bijzonderheden zijn:

A. Gemalen en actieve kunstwerken

Bij het project?Keersluizen boezem Lege Walden is de aanbesteding € 190.000 ongunstiger uitgevallen.

B. Watergangen en Kunstwerken

Bij het project Water, natuur en landbouw(Oldelamer) is er sprake van € 400.000 hogere uitvoeringskosten die deels gecompenseerd worden door een bijdrage van de provincie (€ 133.000).

C. KRW inrichtingsmaatregelen
Bij het project Ruimte voor water in Jordaan is een niet geraamde subsidie toegekend van € 1,1 miljoen. Hierdoor wordt het netto krediet verlaagd met dit bedrag. Datzelfde geldt ook voor het project Alde Lune. voor een bedrag van € 700.000.

Verstrekkingen

Omschrijving (toelichting)

Toelichting op verstrekkingen

Voor de investeringen binnen Watersysteem is de verwachting dat in 2026 de verstrekkingen met € 7,4 miljoen achterblijven ten opzichte van de begroting. Hiervan wordt € 5,3 miljoen verklaard doordat er nog geen concrete projecten als cofinanciering in de pijplijn zitten voor Gebiedsprocessen in 2026. Voor Veenweide en Klimaatadaptatie zijn er ook nog geen directe investeringsprojecten gestart. Deze kredieten blijven echter wel gereserveerd om in de toekomst aangewend te worden.

Bij de verstrekkingen van kunstwerken actieve waterbeheersing en inrichting watersystemen is sprake van onderuitputting als gevolg van de aanpassing van de activeringsgrens. Bij KRW projecten is sprake van een inhaaleffect van doorgeschoven kredietaanvragen uit 2025, waardoor er meer aangevraagd wordt dan begroot in 2026.

Excel-tabel

Verstrekkingen investeringskredieten 2026

(bedragen x € 1.000)

	Verzamelbesluit	Oorspronkelijke begroting 2026		1e Prognose 2026		Verschil	
		Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Gebiedprocessen en gebiedsgericht werken	B	5.300	5.300	0	0	-5.300	-5.300
Infrastructuur geautomatiseerde assets, WS	A	380	380	380	380	0	0
Inrichting watersystemen, landelijk	A	1.663	1.663	1.700	1.150	38	-513
Klimaatadaptatie	B	1.235	1.235	0	0	-1.235	-1.235
KRW maatregelen	A	2.090	2.090	5.150	4.750	3.060	2.660
Kunstwerken actieve waterbeheersing	A	12.588	12.588	13.600	10.800	1.013	-1.788
Uitvoeringsplan Veenweide	A	1.235	1.235	0	0	-1.235	-1.235
Totaal		**24.490**	**24.490**	**20.830**	**17.080**	**-3.660**	**-7.410**

A = vrijgegeven via verzamelbesluit bij begroting 2026

B = separaat voorstel richting dagelijks en algemeen bestuur